

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної філології та
соціальних комунікацій

_____ Медвідь О.М.

(підпис)

“ _____ ” _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Гендерна психологія»

Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»

Напрямок підготовки (спеціальність): 6.130102– «Психологія»

Форма навчання: денна

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр викла- дання	Загаль- ний обсяг, годин/ кредит	Аудиторні заняття, годин				Самостійна робота студента, годин				Форма контро лю, ДСК, ПМК
		Всьо- го	Лек- ції	Прак- тичні (семі- нарські)	Лабо- ратор- ні	Всьо- го	у тому числі			
							ІРС під керівн. виклада- ча	Інд. завдання, вид/обсяг	Самостійн е опра- цювання матеріалу	
3	150/5	32	16	16	-	118	-	-	118	ПМК

Розробник: Ю.М.Савельєва

Затверджено на засіданні кафедри, протокол № _____ від « _____ » _____ 2017 р.

Суми – 2017 р.

МЕТА

1.1. Мета і завдання викладання дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Гендерна психологія» є розкриття студентам сутності гендерної психології.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- формування системного світогляду;
- формування професійного уявлення про психологічні чинники гендеру;
- розвиток гуманної особистості з глибокими міждисциплінарними знаннями, ознайомлення зі способами й технологіями, що використовуються при взаємодії з різними групами суспільства;
- розвиток мотивації студентів до подальшого самостійного ознайомлення із широкими теоретичними та практичними здобутками у сфері психології гендеру.

Після вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- основні засади гендерної психології як науки;
- соціально-психологічні основи гендерної ідентичності;
- особливості гендерної соціалізації, виникнення та засвоєння гендерних стереотипів і ролей.

уміти:

- використовувати набуті знання у професійній діяльності;
- робити психологічний аналіз гендерних аспектів соціальних процесів;
- надавати консультативну допомогу з питань психології гендеру;
- виявляти гендерні стереотипи у різних видах професійної діяльності та запобігати їх шкідливому впливу;
- аналізувати власні вміння та навички, рівень знань, особистісні риси;
- критично аналізувати й оцінювати діючу систему роботи з клієнтами;
- отримувати необхідну інформацію з питань гендерної психології з різних джерел.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

ПРОГРАМА

ТЕМА 1. Основні засади гендерної психології. Гендерна психологія як наука.

Рівноправ'я жінок і чоловіків як реалія сучасності. Психологія рівності статей. Предмет і завдання гендерної психології. Методи дослідження в гендерній психології.

ТЕМА 2. Гендер у психологічному вимірі

Феміністський рух, історія, етапи становлення. Теорії гендеру. Етапи розвитку гендерної психології: «психологія статі», «психологія статевих відмінностей», «психологія статевої подібності проти психології статевих відмінностей».

ТЕМА 3. Теоретичні засади гендеру

Гендер як соціальна категорія. Відмінності та співвідношення понять «стать» і «гендер». Психологічна стать особистості.

ТЕМА 4. Концепції гендерної ідентичності

Проблема ідентичності особистості у психологічній науці. Гендерна ідентичність. Маскулінність, фемінність, андрогінність як гендерні властивості особистості. Підходи до формування гендерної ідентичності. Етапи формування гендерної ідентичності. Види гендерної ідентичності

ТЕМА 5. Соціально-психологічна феноменологія гендерних ролей

Традиційні гендерні ролі. Норми жіночої гендерної ролі. Норми чоловічої гендерної ролі. Гендернорольові дисгармонії. Сексизм.

ТЕМА 6. Виміри гендерної поведінки

Соціальні й гендерні ролі. Їхня залежність від культури й епохи. Статевотипізована поведінка. Статеворольовий опитувальник С.Бем. Зміна гендерних ролей. Статева ідентифікація у дитячому, підлітковому, дорослому віці.

ТЕМА 7. Статева орієнтація

Гендерна установка. Сексуальність. Сексуальна культура. Гомосексуальність. Гетеросексуальність. Інверсія статевих орієнтацій.

ТЕМА 8. Гендер і сексуальність

Зв'язок сексуальності з гендерною ідентичністю. Концепції сексуальності. Трансформація чоловічої і жіночої сексуальності. Сексуальні права особистості. Порушення сексуальних прав особистості. Психологія гендерного насильства.

ТЕМА 9. Загальні проблеми гендерної соціалізації

Сутність і чинники соціалізації особистості. Основні інститути та агенти гендерної соціалізації.

ТЕМА 10. Роль гендерних стереотипів у життєдіяльності особистості

Соціально-психологічна природа стереотипізації. Гендерні стереотипи як соціально-психологічні феномени. Психологічні та соціальні функції гендерних стереотипів. Гендерні стереотипи в мові, ЗМІ та рекламі. Вплив гендерних стереотипів на розвиток особистості.

ТЕМА 11. Конструювання гендеру в ЗМІ

Засоби масової інформації як технології створення гендеру. Гендерна лінгвістика. Чоловічі й жіночі образи в художній і періодичній літературі. Анімація, художній фільм, реклама як інструменти гендерних технологій.

ТЕМА 12. Конструювання гендеру в освіті

Гендерна диференціація ігор і іграшок. Гендерний аналіз дитячої літератури, освітніх програм і шкільних підручників. Специфіка відносин вихователів/виховательок і вчителів/вчительок до хлопців і дівчат: система вимог і оцінок, ставлення до обдарованості, формування різних особистісних якостей.

ТЕМА 13-14. Психологія взаємодії: гендерний вимір

Гендерні особливості міжособистісних комунікацій. Соціальна мотивація: мотивація досягнення, влади й аффіліації. Особливості поведінки: пряма й непряма агресія, конформність, альтруїзм. Гендер і комунікація. Гендерні особливості перцепції в спілкуванні. Бар'єри в спілкуванні. Ігри й маніпуляції в спілкуванні. Гендерні особливості стилів спілкування. Стили поведінки чоловіків і жінок у конфліктних ситуаціях. Ігри й маніпуляції в конфлікті. Зміна установок.

ТЕМА 15. Соціально-психологічні особливості взаємодії в організації: гендерний вимір

Гендерна взаємодія. Професійна сегрегація, професійна дискримінація. Феномен «скляної стелі». Сексуальні домагання. Проформізм (токенізм).

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ КУРСУ

Тема	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практичні (семінарські) заняття, годин	Лабораторні роботи, годин	Самостійне опрацювання матеріалу (у тому числі ІРС), годин	Індивідуальні завдання, годин
ТЕМА 1. Основні засади гендерної психології. Гендерна психологія як наука.	10	2	2		8	
ТЕМА 2. Гендер у психологічному вимірі	10	1	1		8	
ТЕМА 3. Теоретичні засади гендеру	10	1	1		8	
ТЕМА 4. Концепції гендерної ідентичності	10	1	1		8	

ТЕМА 5. Соціально-психологічна феноменологія гендерних ролей	10	1	1		8	
ТЕМА 6. Виміри гендерної поведінки	10	1	1		8	
ТЕМА 7. Статева орієнтація	10	1	1		8	
ТЕМА 8. Гендер і сексуальність	10	1	1		8	
ТЕМА 9. Загальні проблеми гендерної соціалізації	10	1	1		8	
ТЕМА 10. Роль гендерних стереотипів у життєдіяльності особистості	10	1	1		8	
ТЕМА 11. Конструювання гендеру в ЗМІ	10	1	1		8	
ТЕМА 12. Конструювання гендеру в освіті	10	1	1		8	
ТЕМА 13-14. Психологія взаємодії: гендерний вимір	20	2	2		12	
ТЕМА 15. Соціально-психологічні особливості взаємодії в організації: гендерний вимір	10	1	1		8	
<i>Контрольний захід за модульний цикл: комплексний письмовий контроль</i>						
Всього з навчальної дисципліни	150	16	16		118	

ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Внесок психоаналізу у розвиток теорії гендеру.
2. Роль фемінізму в становленні і розвитку гендерної теорії.
3. Історія розвитку гендерної теорії у вітчизняній психології.
4. Психологія статі та гендерна психологія: спільне та відмінне.
5. Етапи розвитку гендерної ідентичності в онтогенезі людини.
6. Статус та соціальні функції статей в українському фольклорі.
7. Формування і розвиток гендерної стратифікації в східнослов'янській казці.
8. Психологічна ініціація жінки та чоловіка у міфах та казках.
9. Порівняльний аналіз „чоловічої” та „жіночої” літератури.
10. Кар'єрне просування жінок та чоловіків у життєвому циклі.
11. Дискримінаційні тенденції в комерційній рекламі: гендерний аспект.

12. Престижні професії і гендер.
13. Спільне та відмінне в психологічних та феміністичних підходах до конструювання гендеру.
14. Чоловічі та жіночі професії – стереотипи чи об'єктивна необхідність?
15. Гендерний аналіз проблеми самореалізації в професійній діяльності.
16. Чоловічий супровід вагітності жінки.
17. Синдром домогосподарки та його вплив на психологію жінки.
18. Образ жінки та чоловіка в релігіях світу.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції: викладення теоретичного матеріалу шляхом лекції-візуалізації із використанням мультимедійних технологій та опорного конспекту лекцій, лекції-дискусії.

Практичні: закріплення теоретичного матеріалу, викладеного на лекціях та засвоєного самостійно шляхом моделювання на конкретних ситуаціях.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Комплексний письмовий контроль здійснюється за допомогою творчих робіт (контроль теоретичної частини). Оцінювання в процесі контролю здійснюється за модульно-рейтинговою системою (регламент додається).

Практичні завдання

№ 1

1. Проаналізувати гендер як соціокультурний конструкт та біологічний імператив.

2. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження «Чоловіки мають більший і важчий головний мозок від природи, тому вони інтелектуально більш розвинені, ніж жінки».

№ 2

1. Підібрати психодіагностичні методики, які містять гендерні чи статево диференційовані показники.

2. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження «Усі чоловіки – полігамні».

№ 3

1. Написати власну гендерну автобіографію.

2. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження «Чоловік і жінка – істоти з різних планет».

№ 4

1. Провести групову дискусію на тему: „Хто більшою мірою впливає на формування сексуальності особистості (батьки, сестри, брати, друзі...)”.

2. Проаналізувати твердження «Будь-яку людину, яка мала, за певних обставин, близькість з особою тотожної статі, можна назвати гомосексуальною».

№ 5

1. Проаналізувати існуючі образи чоловіків та жінок в сучасних українських ЗМІ та відповісти на питання: які образи чоловіків та жінок переважають у сучасних українських ЗМІ? Наведіть конкретні приклади (із реклами, літератури, статей, газетних оголошень, фільмів та ін.).

2. Проаналізувати прояви сексизму у дитячій літературі (на власний вибір).

№ 6

1. Вправа „Ціна стереотипу” – проаналізувати переваги та недоліки існування різних стереотипних уявлень для чоловіків і жінок.

2. Скласти рекламне повідомлення чи оголошення, яке б не містило гендерних стереотипів.

№ 7

1. Проаналізувати поширені твердження щодо жінок-керівниць.

2. Провести деконструкцію щоденного сценарію «Чоловік прийшов з роботи», «Жінка прийшла з роботи».

№ 8

1. Провести гендерний аналіз структури зайнятості та безробіття в Україні.

2. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження «Відмінності між чоловіками і жінками є природно обумовленими. Як писав З.Фрейд, “Анатомія – це доля”».

№ 9

1. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження «Чоловіки менш емоційні».

2. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження «Жінки від природи мають потребу у створенні сім'ї та народженні дітей, в той час як чоловікам це не потрібно».

№ 10

1. Навести приклади гендерного маркування праці/способу життя.

2. Зобразити гендерний портрет депутатки та депутата рад місцевого самоврядування та Верховної Ради України.

№ 11

1. Дати визначення категоріям «сімейні обов'язки», «конфлікт між навчанням і сімейним життям», «баланс між навчанням і сімейним життям».

2. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження "Зростати професійно - це чоловіча справа, жіноча справа - залишатися вдома і піклуватись про родину".

№ 12

1. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження «Працівники із сімейними обов'язками – ненадійні».

2. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження «До несімейного працівника можна звернутись у разі потреби зробити щось понаднормово, а до сімейного – ні».

№ 13

1. Навести аргументи/контраргументи щодо твердження «Професіоналізм не має статі».
2. Описати феномен «скляної стелі».

№ 14

1. Дати визначення та приклади позитивної дискримінації.
2. Описати вікові особливості гендерних стереотипів.

№ 15

1. Навести аргументи/контраргументи щодо прийнятності служби жінок у армії.
2. Проаналізувати сильні та слабкі сторони «традиційної» та «егалітарної» сім'ї.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ЛІТЕРАТУРА

А. Основна навчальна література

Ном п/п	Назва	Вид	Наявна кількість, примірн.	Відсоток забезпечення дисципліни, %
1	Ткалич М.Г. Гендерна психологія. - «Академвидав». – 2011. – 248 с.	Навчальний посібник	5	100
2	Берн Ш.М. Гендерная психология. СПб.: Нева, 2001. – 320с.	Навчальний посібник	5	100
3	Основи теорії гендеру. – К.: «К.І.С.», 2004. – 536 с.	Навчальний посібник	2	100
4	Гендер для медій /За ред. М.Маєрчик, О.Плахотнік, Г.Ярманової. – К.: Критика, 2013. – 217 с.	Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей	10	100
5	Гендерній медійні практики /Колектив авторів. Під заг.ред. Штурхецького С. – К., 2014. – 206 с.	Навчальний посібник з гендерної	30	100

		рівності та недискримінації		
6	Гендерні дослідження: прикладні аспекти /[В.П.Кравець, Т.В.Говорун, О.М.Кікінежді та ін.]; за наук.ред. В.П.Кравця. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. – 448 с.	Монографія	2	100
7	Говорун Т., Кікінежді О. Стаття та сексуальність: психологічний ракурс. - Тернопіль: Навчальна книга, 1999. - 384 с.	Навчальний посібник	2	100
8	Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: – К.: „Академія”, 2004. – 308с.	Навчальний посібник	2	100
9	Бендас Т.В. Гендерная психология. – СПб.: Питер, 2006. – 431 с.	Учебное пособие	2	100
10	Дусказієва Ж.Г. Гендерная психология. - Краснояр. гос. пед. ун-т им. В.П. Астафьева. – Красноярск, 2010. – 108 с. (http://www.kspu.ru/upload/documents/2014/01/12/ff47bacf5f6449c0a0abe6f8f7bbfdad/duskazieva-zhg-gendernaya-psihologiya-uchebnoe-posobie.pdf)	Учебное пособие	-	100

Б. Додаткова рекомендована література

№ п/п	Назва навчальної літератури	Вид	Наявність, прим.
1	Васюра С.А. Гендерная психология. – Ижевск, 2011. – 156 с.	Учебное пособие	1
2	Гендерная психология. 2-е изд./ Под ред. И.С.Клециной. – СПб.: Питер, 2009. – 123 с.	Учебное пособие	1
3	Алешина Ю.Е., Гозман Л.Я., Дубовская Е.М. Социально-психологические методы исследования супружеских отношений. – М.: МГУ, 1987. – 314 с.		1
4	Анастази А. Дифференциальная психология. М.: ЭКСМО, 2001. – 700 с.		1
5	Балл Г.А. Концепция самоактуализации личности в гуманистической психологии. – К.: Ровесник, 1993. – 32 с.		1
6	Бовуар де Сімона. Друга стаття /Пер. з фр.: У 2т. – Т.1., Т.2. – К.: Основи, 1994. – 390 с., 392 с.		1
7	Гидденс Э. Социология. - М.: Эдиториал УРСС, 1999. - 704 с.		1
8	Ефимкина Р.П. Пробуждение спящей красавицы. Психологическая инициация женщины в волшебных сказках. СПб.: Речь, 2006. – 263 с.		1
9	Забужко О. Польові дослідження з українського сексу. – К., 1996. – 102с.		1
10	Пайнс Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. - СПб: Изд-во "Питер", 2000.- Глава 5. Гендерные роли. - С. 199-207.		1

11	Хрестоматия феминистских текстов. Переводы / Под ред. Е. Здравомысловой, А. Темкиной. - СПб.: Дмитрий Буланин, 2000. – 427 с.		1
12	Эриксон Э. Идентичность : юность и кризис. - М., 1996. – 344 с.		1
13	Юнг К.Г. Душа и миф: шесть архетипов. - К., 1996. - Ч.2. Психологические аспекты архетипа матери. - С. 211-249.		1
14	Юнг К.Г. Об архетипах коллективного бессознательного / Юнг К.Г. Архетип и символ. - М., 1991. – 183 с.		1
15	Эстес К. П. Бегущая с волками. Женский архетип в мифах и сказаниях. – К.: «София», М.: «Гелиос», 2001. – 496 с.		1
16	Tuttle L. Encyclopedia of feminism. New York, Oxford, 1986.		1

Розробник програми

Савельева Ю.М.

Завідувач кафедри

Світайло Н.Д.

РЕГЛАМЕНТ
МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ І ОЦІНЮВАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Гендерна психологія

1. **Структура навчальної дисципліни:** загальний обсяг *150 год. (5 кредитів)*; лекції – 16; практичні заняття – 16; ПМК.
2. **Організація навчального процесу:** семестрів викладання – 3.
3. **Шкала оцінювання з навчальної дисципліни:** R = 100 балів.
4. **Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:**
 - а) робота на аудиторних заняттях: 16 л. × 1 бал = 6 балів; 6 пр. × 1 бал = 6 балів;
 - б) виконання тестів – 30 балів (10 балів/тест × 3 тести);
 - в) виконання групової презентації - 30 балів (10 балів/презентація × 3 презентації);
 - г) виконання заключного есе (індивідуально) - 8 балів;
 - д) індивідуальний виступ (1) - 5 балів;
 - е) випускна групова робота - 15 балів.

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: перескладання незадовільних оцінок з модульних контролів здійснюється не пізніше двох тижнів наступного модульного циклу, як правило, одноразово; при виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи і незадовільній підсумковій оцінці з модульного циклу рейтингові бали студентів нараховуються; при позитивній оцінці за модульний цикл і виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи підвищення рейтингового балу шляхом перескладання будь-якої складової навчальної роботи не здійснюється.

5. Підсумкове семестрове оцінювання навчальної роботи студента та умови допуску (недопуску) студента до підсумкового контролю:

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою оцінювання та європейською шкалою оцінювання ECTS відповідно до накопичених рейтингових балів визначається із таких співвідношень:

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		диференційований залік
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	задовільно
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “FX” студент має право на дворазову спробу отримання позитивної оцінки на заході підсумкового семестрового контролю (перше перескладання викладачеві, друге – комісії).

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “F” студент не допускається до заходу підсумкового семестрового контролю, вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни, і представляється деканатом до відрахування (крім випадків продовження деканатом ліквідації академічної заборгованості за наявності документально підтверджених поважних причин неуспішності студента).

Провідний викладач
навчальної дисципліни _____ Савельєва Ю.М.
(підпис)

Завідувач кафедри _____ Світайло Н.Д.
(підпис)

“ _____ ” _____ 2017 р.